

FIȘA DISCIPLINEI

Anul universitar 2025/2026

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI
1.2. Facultatea	TEOLOGIE ORTODOXĂ JUSTINIAN PATRIARHUL
1.3. Departamentul	TEOLOGIE ISTORICĂ, BIBLICĂ ȘI FILOLOGIE
1.4. Domeniul de studii	TEOLOGIE
1.5. Ciclul de studii	MASTER
1.6. Programul de studii	ARTĂ SACRĂ ÎN CONTEMPORANEITATE

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei	ICOANA BIZANTINĂ - DE LA COMUNICARE LA COMUNIUNE						
2.2. Titularul activităților de curs	Lect. Dr. Ștefan Ionescu-Berechet						
2.3. Titularul activităților de seminar	Lect. Dr. Ștefan Ionescu-Berechet						
2.4. Anul de studiu	II	2.5. Semestrul	II	2.6. Tipul de evaluare	C	2.7. Regimul disciplinei	O

3. Timpul total estimat

3.1. Număr de ore pe săptămână	4	3.2. Din care Curs	2	3.3. Seminar	2
3.4. Total ore din planul de învățământ	48	3.5. Din care Curs	24	3.6. Seminar	24
Distribuția fondului de timp					
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					36
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					50
Pregătire seminare/ laborator, teme, referate, portofolii și eseuri					36
Tutorat					2
Alte activități					3
3.7. Total ore de studiu individual					127
3.8. Total ore pe semestru					175
3.9. Număr de credite					7

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	
4.2. de competențe	

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Sală dotată cu tablă și cu proiector
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	Sală dotată cu tablă și cu proiector

6. Rezultatele învățării

Cunoștințe	<p>Studentul/absolventul identifică într-o manieră consolidată și recunoaște influențele de natură artistică, de design, estetică sau pentru conservare/restaurare.</p> <p>Absolventul deține informații aprofundate privind evoluția gândirii și a literaturii artei creștine de-a lungul istoriei.</p> <p>Studentul/absolventul definește și explică în mod aprofundat mediile și cadrele de referință privind aspectele artistice.</p> <p>Absolventul cunoaște metodologia teoretică utilizată în cercetarea științifică ce constă în efectuarea unor analize de fond, construirea unei ipoteze, testarea acesteia, evaluarea datelor și încheierea rezultatelor.</p> <p>Studentul/absolventul definește materialele și tehnicile adecvate pentru diferite tipuri de creație artistică și restaurarea operei de artă.</p>
Aptitudini	<p>Studentul/absolventul creează și interpretează operele artistice și teme de conservare/restaurare, selectându-le în funcție de specializare.</p> <p>Absolventul utilizează idei și argumente din arta creștină în contexte diverse, completând ori dezvoltând noi direcții ale gândirii teologice și artistice. Studentul/absolventul stabilește cadrul creației operei artistice; Studentul/absolventul propune/ elaborează cadrul de cercetare/investigare a aspectelor artistice.</p> <p>Absolventul dezvoltă alianțe, contacte sau parteneriate și realizează schimburi de informații cu alte persoane. Promovează colaborările integrate și deschise în cadrul cărora diferite părți interesate creează în comun inovații și cercetare cu o valoare bine determinată. Își creează profilul sau marca personală și se face vizibil(ă) și accesibil(ă) în medii de relaționare față în față și online.</p> <p>Studentul/absolventul pregătește și selectează materiale de referință pentru opera de artă. Studentul/absolventul utilizează eșantioane de materiale pentru procesul de creație/proiectare/restaurare.</p>
Responsabilitate și autonomie	<p>Studentul/absolventul încadrează activitatea sa într-o anumită tendință care poate fi de natura creației artistice sau operei de restaurare/conservare.</p> <p>Absolventul comunică argumentat păreri și idei teologice, face sinteze și poate crea concepte noi pe baza informațiilor deținute, având capacitatea de acceptare a diversității opiniilor și ideilor.</p> <p>Studentul/absolventul elaborează și organizează activitatea artistică; Studentul/absolventul urmărește progresele în domeniu; Studentul/absolventul integrează tendințele curente în practica proprie, monitorizând evoluțiile artistice și culturale relevante și se adaptează în mod responsabil la cerințele domeniului. Absolventul dă dovadă de considerație față de ceilalți, precum și de colegialitate. Ascultă, oferă feedback și răspunde în mod perceptiv altora, ceea ce implică, de asemenea, supravegherea și conducerea personalului într-un cadru profesional. Redactează și editează texte științifice, academice sau administrative pe diferite teme, cu rigoare deontologică.</p> <p>Studentul/absolventul pregătește resursele pentru procesul creativ;</p>

	Studentul/absolventul evaluează caracteristicile materialelor; Studentul/absolventul selectează materiale de referință; Studentul/absolventul planifică și îndrumă utilizarea materialelor destinate operei de artă sau restaurare în situații de intervenție a unor lucrători calificați sau procese specifice de producție.
--	---

7. Conținuturi

7.1 Curs	Metode de predare	Observații
1. <i>Hodighitria</i> Constantinopolului și ritualul miraculos al zilei de marți	<i>Prelegere, discuții</i>	2 ore
2. Bazilica San Apollinare in Classe din Ravenna	<i>Prelegere, discuții</i>	2 ore
3. Bazilica San Apollinare il Nuovo din Ravenna	<i>Prelegere, discuții</i>	2 ore
4. Baptisteriul ortodocșilor din Ravenna	<i>Prelegere, discuții</i>	2 ore
5. Lipsanoteca din Brescia: "mormântul de fildeș"	<i>Prelegere, discuții</i>	2 ore
6. Marea Biserică Hagia Sophia din Constantinopol (1)	<i>Prelegere, discuții</i>	2 ore
7. Marea Biserică Hagia Sophia din Constantinopol (2)	<i>Prelegere, discuții</i>	2 ore
8. Biserica Maicii Domnului <i>Peribleptos</i> din Ohrid (1)	<i>Prelegere, discuții</i>	2 ore
9. Biserica Maicii Domnului <i>Peribleptos</i> din Ohrid (2)	<i>Prelegere, discuții</i>	2 ore
10. Biserica Maicii Domnului <i>Peribleptos</i> din Ohrid (3)	<i>Prelegere, discuții</i>	2 ore
11. Katholikon-ul mănăstirii Hosios Loukas din Focida	<i>Prelegere, discuții</i>	2 ore
12. Sfânta Mahramă din Edessa și spațiul eclesial al capelei <i>Pharos</i> a Marelui Palat din Constantinopol	<i>Prelegere, discuții</i>	2 ore
Bibliografie:		
ALEXANDRESCU, Adrian Matei, "Icoana în iconomia mântuirii. Erminia picturii bizantine și arta creștină eclezială", teză de doctorat, partea I, în: <i>Studii Teologice</i> , L (1998), 3-4, pp. 10-85; partea a II-a, în: <i>Studii Teologice</i> , LI (1999), 1-2, pp. 3-95		
BRANIȘTE, Pr. Ene, <i>Liturgica Generală, cu noțiuni de artă bisericească, arhitectură și pictură creștină</i> , vol. II, ED. Basilica, București, 2015		
IDEM, <i>Programul iconografic al bisericilor ortodoxe. Îndrumător pentru zugravii de biserici</i> , Ed. Basilica, București, 2017		
CONSTAS, Arhim. Maximos, <i>Arta de a vedea. Paradox și percepție în iconografia ortodoxă</i> , trad. din engleză Dragoș Dâncă, Ed. Doxologia, Iași, 2017		
DUFRENNE, Suzy, <i>Les programmes iconographiques des eglises byzantines de Mistra</i> , coll. "Bibliothèque des Cahiers Archeologiques", IV, Ed. Klincksiek, Paris, 1970		
FLORENSKY, Pavel, <i>Iconostasul</i> , trad. Și cronologie de Boris Buzilă, Ed. Anastasia, București, 2009		
GERSTEL, Sharon E. J., <i>Beholding the Sacred Mysteries. Programs of the Byzantine Sanctuary</i> , Colledge Art Association and University of Washington Press, Seattle and London, 1999		
LAZAREV, Viktor, <i>Istoria picturii bizantine</i> , vol. 1-3, trad. Florin Chirițescu, prefață Vasile Drăguț, Ed. Meridiane, București, 1980		
Lidov, Alexei, "The Flying Hodegetria. The Miraculous Icon as Bearer of Sacred Space", în <i>The Miraculous Image in the Late Middle Ages and Renaissance</i> , ed. E. Thunoe and G. Wolf. Roma, 2004, pp. 291-321		
KRAUTHEIMER, Richard, <i>Early Christian and Byzantine Architecture</i> , revised by R. Krautheimer and Slobodan Curcic, Yake University Press, Pelican History of Art, 1986		
ORLANDOS, Anastasios N., "Byzantine Architecture", în : <i>Byzantine Art an European Art</i> , ed. a II-a, Zappeion Exhibition Hall, Atena, 1964, pp. 111-121		
OUSTERHOUT, Robert, "An Apologia for Byzantine Architecture", în : <i>Gesta</i> , 35 (1996), 1, pp. 21-33		

IDEM, "The Holy Space : Architecture and the Liturgy", în : Heaven on Earth. Art and the Church in Byzantium, ed. Linda Safran, The Pennsylvania State University Press, University Park, Pennsylvania, 1998, pp. 81-120		
ȘTEFANESCU, I.D., <i>Iconografia artei bizantine și a picturii feudale românești</i> , Ed. Meridiane, București, 1973		
8.2. Seminar		
1. Introducere în arhitectura eclezială bizantină	<i>Discuții</i>	2 ore
2. Icoana Maicii Domnului <i>Hodighitria</i> cu Pruncul în tradiția iconografică bizantină	<i>Discuții și susținere de prezentări referitoare la tema studiată</i>	2 ore
3. Programul iconografic al Bazilicii San Apollinare in Classe din Ravenna	<i>Discuții și susținere de prezentări referitoare la tema studiată</i>	2 ore
4. Programul iconografic al Bazilicii San Apollinare il Nuovo din Ravenna	<i>Discuții și susținere de prezentări referitoare la tema studiată</i>	2 ore
5. Baptisteriile în arhitectura bizantină și rolul lor în botezul catehumenilor	<i>Discuții și susținere de prezentări referitoare la tema studiată</i>	2 ore
6. Relicvariile în arta și în mistagogia bizantină	<i>Discuții și susținere de prezentări referitoare la tema studiată</i>	2 ore
7. Marea Biserică <i>Hagia Sophia</i> din Constantinopol în <i>ekphrasis</i> -urile bizantine	<i>Discuții și susținere de prezentări referitoare la tema studiată</i>	2 ore
8. Marea Biserică <i>Hagia Sophia</i> din Constantinopol în notele de călătorie ale pelerinilor occidentali și ruși	<i>Discuții și susținere de prezentări referitoare la tema studiată</i>	2 ore
9. Date istorice referitoare la biserica Maicii Domnului <i>Peribleptos</i> din Ohrid	<i>Discuții și susținere de prezentări referitoare la tema studiată</i>	2 ore
10. Rolul familiei de zugravi Astrapas în pictura bizantină a epocii paleologe	<i>Discuții și susținere de prezentări referitoare la tema studiată</i>	2 ore
11. Programul iconografic al Katholikon-ului mănăstirii Hosios Loukas din Focida	<i>Discuții și susținere de prezentări referitoare la tema studiată</i>	2 ore
12. Biserica-relicvar: capela imperială <i>Pharos</i> din Constantinopol	<i>Discuții și susținere de prezentări referitoare la tema studiată</i>	2 ore
Bibliografie:		
HERRIN, Judith, <i>Ravenna, capitala Imperiului</i> , Ed. Baroque Books, București, 2021		
LIDOV, Alexei, "A Byzantine Jerusalem. The Imperial Pharos Chapel as the Holy Sepulchre", în <i>Jerusalem as Narrative Space</i> , ed. by Annette Hoffmann and Gerhard Wolf, Brill, Leiden Boston, 2012		
MAUSKOPF DELIYANNIS, Deborah, <i>Ravenna in Late Antiquity</i> , Cambridge University Press, 2010		
MARK, Robert, ÇAKMAK, Ahmet S., <i>Hagia Sophia from the Age of Justinian to the Present</i> , Cambridge University Press, 1992		
PENTCHEVA, Bissera V., "Hagia Sophia and Multisensory Aesthetics", în <i>Gesta</i> , 50 (2011), nr. 2, pp. 93-111		
POPOSKA, Jana, <i>Church Mother of God Peribleptos (St. Clement)</i> , Zavorda Library, Ohrid, 2006		
SCHIBILLE, Nadine, <i>Hagia Sophia and the Byzantine Aesthetic Experience</i> , Ashgate, 2014		
TETERIATNIKOV, Natalia B., <i>Mosaics of Hagia Sophia, Istanbul: The Fossati Restoration and the Work of the Byzantine Institute</i> , Dumbarton Oaks Research Library and Collection, Washington DC, 1998		

8. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

--

9. Evaluare

Tip de activitate	9.1. Criterii de evaluare	9.2. Metode de evaluare	9.3. Pondere din nota finală
9.4. Curs	Evaluare finală	Colocviu	80 %
9.5. Seminar	Activitate la seminar	Discuții, lucrare de seminar	20 %
Standard minimum de performanță	Recunoașterea și analiza temelor mistagogice și hierotopice/iconografice studiate		

Data Completării

29.09.2025

Semnătura titularului de curs

Semnătura titularului de seminar

**Data avizării în
departament**

30.09.2025

**Semnătura Directorului de
Departament**